

Historica Carpatica. Zborník Východoslovenského múzea v Košiciach, 49/2018. Eds. Dáriuš Gašaj, Martin Jarinkovič. Košice: Východoslovenské múzeum v Košiciach, 2018. 166 s. ISBN 978-80-89093-52-6.

Východoslovenské múzeum v Košiciach pripravilo v roku 2018 ďalší zo svojich zborníkov venujúcich sa historickým témam. Zostavovatelia a zároveň zamestnanci tejto pamäťovej inštitúcie D. Gašaj a M. Jarinkovič rozdelili texty do piatich rubriek.

Prvá rubrika zahrňuje tri štúdie. K. Harsányiová Szcsuka v rozsahovo nevelkom príspevku predstavuje rodinu Pála Szathmáry Királyho, známeho politika, podžupana Užskej, neskôr aj Boršodskej župy a hlavného župana Turnianskej župy pôsobiaceho v politických funkciách v 19. storočí. Autorka venuje niekoľko informácií aj jeho manželke Ide Platthy a ich deťom. J. Kovačič, pracovník Východoslo-

venskej galérie v Košiciach, sa vo svojej štúdií zameril na oblasť kultúrnych dejín. Približuje čitateľom dve úspešné výstavy zamerané na prezentáciu tvorby podkarpatskoruských umelcov, ktoré zorganizovala Východoslovenská galéria v Košiciach v rokoch 1921 a 1934 zásluhou jej riaditeľa Josefa Poláka. Štúdiá J. Kovačiča poukazuje na snahy kultúrnych predstaviteľov Podkarpatskej Rusi o aktívne zapájanie sa do celorepublikového diania. Tomáš Garrigue Masaryk patril medzi najvýraznejšie osobnosti medzivojnovnej Československej republiky. Jeho popularita bola nepochybniteľná a zvyšoval si ju aj prostredníctvom častých stretnutí so svojimi sympatizantmi. Prvý prezident bol mimoriadne obľúbeným politikom aj na východe krajiny a jeho návštevu mesta Košice v septembri 1921 podrobne popísal V. Karpáty v tretej štúdií zborníka *Historica Carpatica*. Autor sa takmer výlučne opiera o informácie z dobovej tlače (periodikum *Slovenský východ*), ktorá popisovala ako prípravy, tak aj samotný priebeh návštevy do detailov.

Z materiálových textov je v zborníku ako prvý uverejnený príspevok G. Szeghyho nadväzujúci na autorove predchádzajúce výskumy venované produkciám hodnoverných miest. Tentoraz sa zameril na listiny (patenty, privilégia, relácie) do roku 1526 z produkcie hodnoverného mesta Leles, ktoré sa nachádzajú v Archíve mesta Košice. V. Žeňuch predstavil vo svojom článku sondu do problematiky patrocínií

uniatských chrámov nachádzajúcich sa v Užskej stolici. Poznamenáva, že patrocíniá uniatských chrámov majú svoje špecifiká a na ich základe je možné sledovať socio-kultúrny vzťah úcty k svätému v konkrétnej lokalite (s. 52). Je možno vyzdvihnúť snahu autora sprehľadniť materiál aj pomocou tabuliek, máp a grafov. Je však na škodu, že práve grafické zobrazenia sú len v čiernobielych prevedení. R. Palenčárová predstavuje vo svojej materiálovej štúdii analýzu historických písomných prameňov uložených vo fondoch Verejnej knižnice Jána Bocatia v Košiciach. Autorka zdôrazňuje predovšetkým fakt, že aj vo vtedajšej spoločnosti a situácii sa našli jednotlivci, ktorým záležalo na prevencii a rôznych spôsoboch liečenia. Uvedené pramene môžu byť zaujímavým zdrojom výskumu pre všetkých bádateľov zaoberajúcich sa dejinami liečiteľstva. Zaujímavý materiál ponúkla do zborníka K. Harsányiová Szcsuka. Ide o album fotografií, ktorý je súčasťou bohatej zbierky Zemplínskeho múzea v Michalovciach. Album obsahuje 91 portrétov významných osobností 19. storočia. Medzi nimi nájdeme fotografie politikov – poslancov uhorského snemu, alebo tiež portréty významných uhorských fotografů, ktorých profily autorka predstavila podrobnejšie. Súčasťou príspevku je aj obrazová príloha, vybrané časti albumu. Posledným textom z rubriky Materiály je prehľad nálezov keramiky doby rímskej, na ktorom sa podieľali traja autori – K. Švaňa, A. Karabinoš a M. Vizdal. Článok je výsledkom analýzy nálezov z archeologického výskumu realizovaného počas piatich sezón (v r. 2009, 2011-2015) na polohe Farské v Ražňanoch a prezentuje opis, charakteristiku, vyhodnotenie vybraných artefaktov a hlavne katalóg nálezov. Posledným rozsiahlejším článkom zborníka je v rámci rubriky Rozhľady text Š. Eliáša venovaný príspevku k životu blahoslavenej Sáry Salkaházi. Osudy rehoľnej sestry sú späté s mestom Košice, kde sa narodila v roku 1899 a prežila tam aj väčšiu časť svojho života. Na svoju sociálno-charitatívnu činnosť a nezištnú pomoc židovskému obyvateľstvu počas druhej svetovej vojny doplatila násilnou martýrskou smrťou v roku 1944.

Zborník *Historica Carpatica* je doplnený o štyri správy informujúce o zaujímavých aktuálnych akciách konaných v Košiciach a jednu recenziu. Jeho texty sú zaujímavým ponorom do rôznych otázok aktuálneho historického výskumu a predstavujú ďalší počín Východoslovenského múzea v popularizácii historickej vedy.

Peter Koval'